

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

EMBERI JOGOK EURÓPAI BÍRÓSÁGA
MÁSODIK SZEKCIÓ

UJ kontra MAGYARORSZÁG ÜGY

(23954/10. sz. kérelem)

ÍTÉLET

STRASBOURG

2011. július 19.

Ezen határozat az Egyezmény 44. cikkének 2. bekezdésében foglalt körülmények beálltával válik véglegessé. Szerkesztői változtatás alá eshet.

Az Uj kontra Magyarország ügyben,
az Emberi Jogok Európai Bírósága (Második Szekció) Kamaraként tartott ülésén, melynek tagjai voltak:

Françoise Tulkens, *Elnök*,
David Thór Björgvinsson,
Dragoljub Popović,
Giorgio Malinverni,
Sajó András,
Guido Raimondi,
Paulo Pinto de Albuquerque, *bírák*

és Françoise Elens-Passos, *Szekció Hivatalvezető-helyettes*

2011. június 28-i zárt ülésén lefolytatott tanácskozását követően az azon időpontban elfogadott alábbi ítéletet hozza:

AZ ELJÁRÁS

1. Az ügy alapja egy, a Magyar Köztársaság ellen benyújtott kérelem (23954/10. sz.), amelyet az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló egyezmény („az Egyezmény”) 34. cikke alapján egy magyar állampolgár, Uj Péter („a kérelmező”) 2010. április 22-én terjesztett a Bíróság elé.

2. A kérelmezőt Baltay L., Gyálon praktizáló ügyvéd képviselte. A Magyar Kormányt („a Kormány”) Hóltzl L. Képviselő képviselte a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztériumból.

3. A kérelmező azt állította, hogy büntetőeljárás alá vonása azért, mert egy borfajta minőségét kritikával illette, a véleménynyilvánítás szabadságához való jog megsértésének minősült.

4. 2010. június 15-én a Második Szekció Elnöke úgy határozott, hogy közli a panaszt a Kormánnyal. Arról is döntés született, hogy a kérelem érdeme és elfogadhatósága egyidejűleg kerül elbírálásra (29. cikk 1. bekezdés).

A TÉNYEK

I. AZ ÜGY KÖRÜLMÉNYEI

5. A kérelmező 1969-ben született, és Budaörsön él.

6. 2008. január 2-án a kérelmező, egy újságíró, cikket közölt egy országos napilap „Vélemény” rovatában. A cikk tárgya egy jól ismert magyar borfajta, a T. Zrt. – egy állami tulajdonban álló gazdasági társaság – termékének minősége volt, amely termék a kérelmező szerint rossz, és népszerűsége a magyar fogyasztók körében indokolatlan. A cikk az alábbi részt tartalmazta:

„Tízből kilencszer a T. Zrt. valamely ezer forint alatti palackáron hozzáférhető terméke reprezentálja a világ legjobb borvidékét, a Magyar Nemzeti Büszkeséget és Kincset... ... [és ettől sírni tudnék]. Nem csak az íz miatt, pedig az is elég volna, simán, egy kiadós zokogáshoz: savanyú, buta, eloxidált ízék, rossz minőségű, mindenféle resztlíkből összehordott alapanyag, szürkerothadás plusz egy kis szerencsi cukor, dohos hordók, hanem hogy itt tartunk még mindig ... magyarok százezrei isszák büszkén, sőt, áhítattal a szart; ez van megetetve (itatva) a sokat szenvedett néppel, és legalább kétszer (vö.: állami gazdasági társaság) megkifizetve vele, be van magyarázva a legsuttyóbb demagógiával, jobbról és balról is, bőven, hogy ez a nemzeti kincs, ezt így kell csinálni, mindannyiunk pénzéből, és ez nekünk jó, nagyon jó, és végül még jó pofát is kell vágni hozzá, ünnepélyeset. Így alázza meg az ország lakóit (alattvalóit) a görénykurzus fél liter alkoholtartalmú italon keresztül.

És hát megint emlékeztetnék mindenkit arra, hogy mekkora rinyálás volt itt annak idején, hogy jönnek a külföldiek, oszt tönkreteszik majd T.-t, piacot vesznek meg, összemultiznak mindent, összeidegenszerűznek, aztán megkiderült, hogy a külföldiek pazar borokat készítenek, éppúgy, ahogy a néhány szerencsés, eltökélt és roppant tehetséges magyar családi borászat, újra világhírűvé próbálják tenni T.-t, ez az üzleti érdekük (pfuj, profit!) ugyanis, mi meg állami pénzből, közösségileg próbáljuk megsemmisíteni azt, amit eddig elérték, nehogy valami sikerüljön már...”

7. A T. Zrt. büntető feljelentést tett a kérelmező ellen. 2009. június 2-án a Budapest II-III. Kerületi Bíróság rágalmazás miatt elítélte a kérelmezőt. A bíróság megállapította, hogy a kérelmező cikkében kifejezett kritika túlment az újságírói vélemény határán, és a szóban forgó borfajta termelője jó hírnevének megsértésére alkalmas tényállításnak minősült. A bíróság a büntetés kiszabását egy év próbaidőre elhalasztotta.

8. Fellebbezés nyomán a Fővárosi Bíróság 2009. november 5-én megváltoztatta az ítéletet, megállapítva, hogy a kifogásolt nyilatkozat értékítélet volt, s hogy ezért a kérelmezőt a Büntető törvénykönyv 180. § (1) bekezdése alapján becsületsértés miatt kell elítélni. A bíróság úgy vélte, hogy bár a kérelmezőnek joga volt kifejezni a szóban forgó borral kapcsolatos véleményét, a bor „szar”-nak minősítésével – amely indokolatlanul sértő kifejezés – megsértette a termelő jó hírnevéhez fűződő jogát. A bíróság megrovássá enyhítette a büntetést.

9. 2010. május 10-én a Legfelsőbb Bíróság hatályában fenntartotta a kérelmező elítélését és büntetését.

A JOG

I. AZ EGYEZMÉNY 10. CIKKÉNEK ÁLLÍTÓLAGOS MEGSÉRTÉSE

10. A kérelmező azt panaszolta, hogy elítélése az Egyezmény 10. cikkében lefektetett, véleménynyilvánítás szabadságához fűződő jogának a megsértését jelentette. Az Egyezmény 10. cikke kimondja:

„1. Mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához. Ez a jog magában foglalja a véleményalkotás szabadságát és az információk, eszmék megismerésének és közlésének szabadságát országhatárokon tekintet nélkül és anélkül, hogy ebbe hatósági szerv beavatkozhasson. Ez a cikk nem akadályozza, hogy az államok a rádió, televízió vagy mozgókép gazdasági társaságok működését engedélyezéshez kössék.

2. E kötelezettségekkel és felelősséggel együtt járó szabadságok gyakorlása a törvényben meghatározott, olyan alakszerűségeknek, feltételeknek, korlátozásoknak vagy szankcióknak vethető alá, amelyek szükséges intézkedéseknek minősülnek egy demokratikus társadalomban a nemzetbiztonság, a területi sértetlenség, a közbiztonság, a zavargás vagy bűnözés megelőzése, a közegészség vagy az erkölcsök védelme, mások jó hírneve vagy jogai védelme, a bizalmas értesülés közlésének megakadályozása vagy a bíróságok tekintélyének és pártatlanságának fenntartása céljából.”

11. A Kormány vitatta az állítást.

A. Elfogadhatóság

12. A Bíróság megjegyzi, hogy a kérelem nem nyilvánvalóan alaptalan az Egyezmény 35. cikkének 3. bekezdése szerinti értelemben. A Bíróság továbbá megjegyzi, hogy semmilyen más alapon sem elfogadhatatlan. Ezért elfogadhatóvá kell nyilvánítani.

B. Érdem

13. A Kormány nem vitatta, hogy beavatkozás történt a kérelmező véleménynyilvánítás szabadságához fűződő jogába. A Kormány érvelésének lényege szerint azonban a kifogásolt kifejezés annyira sértő volt, hogy a kérelmező büntetőeljárás alá vonása nyomós társadalmi szükségletnek felelt meg. Az ügy mindenesetre csupán megrovással záródott; következésképpen a beavatkozás nem tekinthető aránytalannak.

14. A kérelmező előterjesztette: nem vitatja, hogy a beavatkozás jogszerű volt, és törvényes célt szolgált. Azonban úgy érvelt, hogy elítélése nem volt egy demokratikus társadalomban szükséges, mivel újságíró volt, a kifogásolt nyilatkozat közérdekű ügyvel kapcsolatos értékítélet volt, és az ügy egy állami tulajdonban álló gazdasági társaság jó hírnevét érintette.

15. A Bíróság megjegyzi: a Kormány nem vitatta, hogy beavatkozás történt a kérelmező véleménynyilvánítás szabadságához fűződő jogába. A Bíróság megismétli: a 10. cikk 1. bekezdése alapján a kérelmező számára biztosított jogokba történt beavatkozás sérti az Egyezményt, ha nem felel meg a 10. cikk 2. bekezdésében foglalt követelményeknek. Ezért azt kell eldönteni, hogy a beavatkozás „törvényben előírt” volt-e, a bekezdésben foglalt törvényes célt vagy célokat szolgált-e, és „egy demokratikus társadalomban szükséges” volt-e azon célok eléréséhez.

16. A Bíróság észrevételezi, hogy a panaszolt intézkedés törvényes volta a Büntető törvénykönyv 180.§ (1) bekezdésén alapult. Ilyen módon a Bíróság meggyőződött arról, hogy az intézkedés „törvényben előírt” volt, és ezt a felek nem vitatták. A Bíróság továbbá elfogadja, hogy a beavatkozás törvényes célt szolgált, nevezetesen mások jó hírnevének vagy jogainak védelmét, amit a felek szintén nem vitattak. Azt kell még eldönteni, hogy a beavatkozás „egy demokratikus társadalomban szükséges” volt-e.

17. A demokratikus társadalomban szükségesség tesztje annak eldöntését kívánja meg a Bíróságtól, hogy a panaszolt beavatkozás „nyomós társadalmi szükséglet”-nek felelt-e meg. A Szerződő Államok bizonyos terjedelmű mérlegelési jogkörrel rendelkeznek annak megítélésében, hogy fennáll-e ilyen szükséglet, e jogkör azonban európai ellenőrzéssel jár együtt, amely mind a jogszabályokra, mind az azokat alkalmazó határozatokra – beleértve a független bíróságok határozatait is – kiterjed. Ilyen módon a Bíróság jogosult végleges döntést hozni abban a kérdésben, hogy valamely “korlátozás” összeegyeztethető-e a 10. cikk alapján védelemben részesített véleménynyilvánítás szabadságával (ld. többek között *Perna v. Italy* [GC], no. 48898/99, 39. §, ECHR 2003-V; *Association Ekin v. France*, no. 39288/98, § 56, ECHR 2001-VIII). Politikai beszéd vagy közérdekű kérdésekkel kapcsolatos vita korlátozására az Egyezmény 10. cikkének 2. bekezdése alapján kevés tér nyílik (ld. *Sürek v. Turkey (no. 1)* [GC], no. 26682/95, § 61, ECHR 1999-IV). Bár a véleménynyilvánítás szabadsága kivételek alá eshet, e kivételeket szorosan kell értelmezni, és a korlátozás szükségességét meggyőző módon kell megállapítani (ld. *Observer and Guardian v. the United Kingdom*, 26 November 1991, § 59, Series A no. 216).

18. Ellenőrző funkciójának gyakorlása során a Bíróságnak nem az a feladata, hogy az illetékes hazai bíróságok helyébe lépjen, hanem az, hogy a 10. cikk alapján felülvizsgálja az általuk mérlegelési jogkörben meghozott határozatokat (ld. *Fressoz and Roire v. France* [GC], no. 29183/95, 45. §, ECHR 1999-I). Ez nem azt jelenti, hogy az ellenőrzés csupán annak megállapítására szorítkozik, hogy az alperes Állam ésszerűen, gondosan vagy jóhiszeműen gyakorolta-e mérlegelési jogkörét; a Bíróság az ügy egészének fényében vizsgálja meg a panaszolt beavatkozást, beleértve a kérelmező terhére rótt állítás tartalmát és szövegösszefüggését is (ld. *News Verlags GmbH & CoKG v. Austria*, no. 31457/96, § 52, ECHR 2000-I).

19. A Bíróságnak különösen azt kell eldöntenie, hogy a nemzeti hatóságok által a beavatkozás igazolására felhozott indokok „relevánsak és elégségesek” voltak-e, és a megtett intézkedés „arányos volt-e az elérni kívánt törvényes céllal” (ld. *Chauvy and Others v. France*, no. 64915/01, § 70, ECHR 2004-VI). Ennek során a Bíróságnak meg kell győződnie arról, hogy a nemzeti hatóságok – a releváns tények elfogadható értékelésére alapozva – a 10. cikkben megtestesült elvekkel összhangban álló standardokat alkalmaztak (ld. *Zana v. Turkey*, 1997. november 25., *Reports of Judgments and Decisions* 1997-VII, 2547-48. o., § 51). A 10. cikk nemcsak azokra az „információk”-ra vagy „eszmék”-re alkalmazandó, amelyek kedvező fogadtatásúak, vagy amelyeket ártalmatlannak, illetve közömbösnek tartanak, hanem azokra is, amelyek sértenek, megütközést keltenek vagy felkavarnak; ezek a pluralizmus, a tolerancia és a nyitottság követelményei, amelyek nélkül nem létezik „egy demokratikus társadalom” (ld. *Oberschlick v. Austria (no. 1)*, 23 May 1991, § 57, Series A no. 204).

20. A Bíróság megjegyzi, hogy a sértés a véleménynyilvánítási szabadság által biztosított védelem körén kívül eshet, ha indokolatlan és rosszhiszemű hírnévrontásnak minősül, például ha a sértő nyilatkozat kizárólagos célja a sértés (ld. például *Skalka v. Poland*, no. 43425/98, § 34, 27 May 2003); a vulgáris kifejezések használata azonban önmagában nem perdöntő valamely sértő kifejezés megítélésékor, mivel az pusztán stilisztikai célokat is szolgálhat. A Bíróság számára a stílus – a kifejezés formájaként – a kommunikáció részét képezi, s ilyenként a kifejezés tartalmával együtt védelemben részesül.

21. A Bíróság továbbá hangsúlyozza azt az alapvető fontosságú szerepet, amit a sajtó egy demokratikus társadalomban játszik. Bár bizonyos határokat – különösen mások jó hírnevét és jogait illetően – nem léphet át, feladata mindazonáltal minden közérdekű ügygel kapcsolatosan az információk és eszmék olyan módon történő közlése, amely összhangban áll kötelezettségeivel és felelősségével (ld. többek között *Scharsach and News Verlagsgesellschaft v. Austria*, no. 39394/98, § 30, ECHR 2003-XI). Az újságírói szabadság bizonyos fokú túlzás, vagy akár provokáció lehetséges használatára is kiterjed (*loc. cit.*).

22. A jelen ügyben a Bíróság észrevételezi, hogy a kifogásolt büntetőjogi vádak egy olyan gazdasági társaság emelte, amelynek vitathatatlanul joga van arra, hogy rágalmozó állításokkal szemben megvédelmezze magát. Ebben az összefüggésben a Bíróság elfogadja, hogy az üzleti gyakorlatokkal kapcsolatos nyílt vitához fűződő közérdek mellett fennáll egy, a gazdasági társaságok kereskedelmi sikerének és életképességének védelméhez fűződő, a részvényesek, a munkavállalók és a szélesebb gazdaság javát is szolgáló, versengő érdek. Ezért az Állam mérlegelési jogkörrel rendelkezik azon eszközöket illetően, amelyeket hazai jogában annak érdekében biztosít, hogy a gazdasági társaságok számára lehetővé tegye az olyan állítások igaz voltának megtámadását – és az okozott kár mérséklését –, amelyek jó

hírnevét kockáztatják (ld. *Steel and Morris v. the United Kingdom*, no. 68416/01, § 94, ECHR 2005-II; *Kuliś and Rózycki v. Poland*, no. 27209/03, § 35, ECHR 2009-...). Különbség van azonban egy gazdasági társaság kereskedelmi jó hírnévhez fűződő érdeke, valamint az egyén – társadalmi státuszt érintő – jó hírneve között. Míg ez utóbbi hatással lehet a méltóságra, a Bíróság számára a kereskedelmi jó hírnévhez fűződő érdek nélkülözi ezt az erkölcsi dimenziót. A jelen kérelemben a kockán forgó, jó hírnévvel kapcsolatos érdek egy állami tulajdonban álló gazdasági társaság érdeke; ilyen módon ez kereskedelmi érdek, melynek az erkölcsi karakter szempontjából nincs relevanciája.

23. A Bíróság megjegyzi, hogy a kérelmező által használt kifejezés sértő. Az ügy tárgya azonban nem becsületsértő tényállítás, hanem – amint azt a hazai bíróságok megállapították – értékítélet vagy vélemény. A szóban forgó publikáció a kormányzati gazdaságpolitikák és a fogyasztói attitűdök összefüggésében a gazdasági társaság szatirikus denunciálását valósította meg (ld. fenti 6. bekezdés). A fenti tényeket figyelembe véve a Bíróság úgy találja, hogy a kérelmező elsődleges célja az állami tulajdonlás hátrányaira történő figyelemfelhívás volt, nem pedig az, hogy a gazdasági társaság által előállított termékek minőségének rossz hírét keltse az olvasók tudatában. A vélemény kifejezésére a nemzeti értékek védelmével, valamint a magánvállalkozásokkal és a külföldi befektetésekkel kapcsolatos kormányzati politikákra hivatkozással került sor. Ilyen módon közérdekű üggyel volt kapcsolatos.

24. A Bíróság úgy véli: a hazai bíróságok nem vették figyelembe azt a tény, hogy a sajtótól elvárható a közérdekű ügyekkel kapcsolatos információk és eszmék közlése, és ennek során akár bizonyos fokú túlzás vagy akár provokáció használatához, vagy – más szóval –, némileg mértéktelen nyilatkozatok megtételéhez is folyamodhat (ld. *Mamère v. France*, no. 12697/03, § 25, ECHR 2006–XIII, és *Dąbrowski v. Poland*, no. 18235/02, § 35, 19 December 2006). A Bíróság számára a kérelmező által alkalmazott megfogalmazás túlzott volt, de megtételére közügyekkel összefüggésben került sor; a használt kifejezés – sajnálatos módon – általánosan használt az alacsony minőségű borokra, így vulgáritása a kifejezési forma erőteljes részét képezte.

25. A Bíróság úgy találja, hogy a fenti megfontolások az Egyezmény 10. cikkébe történt, büntetőjogi alapú beavatkozás arányosságának megítéléséhez fontosak, a hazai bíróságok azonban nem vizsgálták meg azokat. A Bíróság úgy találja, hogy a jelen ügyben domináns fenti faktorok megfontolása nélkül a hazai hatóságok nem állapíthatták meg a korlátozás arányos voltát.

26. Arra a tényre figyelemmel, hogy a hazai hatóságok nem állapították meg meggyőző módon a beavatkozás szükségességét, a Bíróság kénytelen azt a következtetést levonni, hogy az Egyezmény 10. cikkét megsértették.

II. AZ EGYEZMÉNY 41. CIKKÉNEK ALKALMAZÁSA

27. Az Egyezmény 41. cikke kimondja:

“Ha a Bíróság az Egyezmény vagy az ahhoz kapcsolódó jegyzőkönyvek megsértését állapítja meg és az érdekelt Magas Szerződő Fél belső joga csak részleges jóvátételt tesz lehetővé, a Bíróság – szükség esetén – igazságos elégtételt ítél meg a sértett félnek.”

A. Károk

28. A kérelmező nem terjesztett elő kártérítés iránti igényt.

B. Költségek és kiadások

29. A kérelmező 3.580 eurót kért a Bíróság előtt felmerült költségek és kiadások megtérítésére. Ez az összeg a benyújtott munkalap szerint megfelel a kérelmező ügyvédje által kiszámlázandó, 100 eurós óradíjjal számolt 35 órányi jogi munka díjának, továbbá 80 euró adminisztratív költségnek.

30. A Kormány nem tett megjegyzést az igénnyel kapcsolatban.

31. A Bíróság esetjoga szerint a kérelmező csak annyiban jogosult költségei és kiadásai megtérítésére, amennyiben bizonyítja, hogy e költségek ténylegesen és szükségszerűen felmerültek, s összegüket tekintve ésszerűek. A jelen ügyben a birtokában lévő dokumentumokra és a fenti kritériumokra figyelemmel a Bíróság a teljes összeg, azaz 3.580 euró megítélését tartja ésszerűnek.

C. Késedelmi kamat

32. A Bíróság úgy találja megfelelőnek, hogy a késedelmi kamatnak az Európai Központi Bank marginális kölcsönkamatán kell alapulnia, amelyhez további három százalékpontot kell hozzáadni.

EZEN INDOKOK ALAPJÁN A BÍRÓSÁG EGYHANGÚLAG

1. Elfogadhatóvá *nyilvánítja* a kérelmet;
2. *Megállapítja*, hogy az Egyezmény 10. cikkét megsértették;

3. *Megállapítja*

(a) hogy az alperes Államnak attól az időponttól számított három hónapon belül, amikor az ítélet az Egyezmény 44. cikkének 2. bekezdése szerint véglegessé válik, a kérelmező számára költségek és kiadások tekintetében 3.580 (háromezer-ötszáznyolcvan) eurót, továbbá az ezen összeget terhelő adók összegét kell kifizetnie nemzeti valutában, a teljesítéskori átváltási árfolyam alkalmazásával;

(b) hogy a fent említett három hónap lejártát követően a teljesítés időpontjáig a késedelmes időszakra az Európai Központi Bank marginális kamatlábát három százalékponttal meghaladó mértékű kamatot kell fizetni a fenti összeg után.

Készült angol nyelven, írásbeli kihirdetésre került 2011. július 19-én, a Bíróság Eljárási Szabályzata 77. szabálya 2. és 3. bekezdésének megfelelően.

Françoise Elens-Passos
Hivatalvezető-helyettes

Françoise Tulkens
Elnök